

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.003.09.2021

Pan
Michał Włodarczyk
Wójt Gminy Widawa
Rynek Kościuszki 10,
98-170 Widawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/003 Realizacja przez gminy województwa łódzkiego zadań z zakresu nadzoru nad opróżnianiem zbiorników bezodpływowych i przyłączaniem posesji do sieci kanalizacji sanitarnej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Widawa ¹ , Rynek Kościuszki 10,98-170 Widawa (powiat łaski)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Michał Włodarczyk, Wójt Gminy Widawa ² , od 8 grudnia 2014 r. (akta kontroli str. 5-6)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Ocena sprawowanego przez gminy nadzoru nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości w gminie.2. Ocena podejmowanych przez gminy działań mających na celu zidentyfikowane nieruchomości, których właściciele winni wykonać obowiązek przyłączenia tych nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej (lub wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych) oraz egzekwowanie od właścicieli nieruchomości realizacji tych obowiązków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych tj. 20 grudnia 2021 r.), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 oraz art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Magdalena Łysek, Starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/176/2021 z 21 października 2021 r. (akta kontroli str.1-2)

¹ Dalej: Urząd lub Gmina.

² Dalej: Wójt.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

Gmina w sposób nieprawidłowy i nieskuteczny wykonywała zadania z zakresu gospodarki ściekowej w latach 2019-2021. Powyższe wynikać mogło między innymi z niepełnego przypisania konkretnym pracownikom obowiązków w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, a także nieskutecznego systemu nadzoru oraz obiegu informacji.

Gmina nie sprawowała wystarczającego nadzoru nad sposobem pozbywania się przez właścicieli nieruchomości nieczystości ciekłych zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵ i przepisów odrębnych, na obszarze nieobjętym siecią kanalizacyjną. Kontrole opróżniania zbiorników bezodpływowych prowadzono w ograniczonym zakresie, z kolei kontroli posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na korzystanie z usług w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, w ogóle nie dokonywano, co stanowiło naruszenie art. 6 ust. 5a ustawy ucpg. Ponadto Wójt, nie podejmował w tym czasie żadnych działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele nie wyposażyli nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych w przypadku 1821 nieruchomości (59%) spośród 3094.

Ze względu na brak informacji o sposobie gromadzenia nieczystości w 1821 nieruchomościach, brak było również możliwości zweryfikowania rzetelności prowadzonej przez Gminę ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w zakresie ujęcia w niej wszystkich ww. urządzeń, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W Urzędzie nie zapewniono wiarygodności sprawozdań przesyłanych do GUS, SG-01. Wynikiem, czego były nierzetelnie sporządzone sprawozdania za 2019 i 2020 r. Ponadto w Gminie nie zidentyfikowano nieruchomości, których właściciele, pomimo obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy ucpg nie przyłączyli ich do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej i w konsekwencji Wójt nie miał możliwości ustalenia przesłanek do wszczęcia postępowań administracyjnych w celu wydania decyzji nakazujących właścicielom nieruchomości wykonanie obowiązku przyłączenia, zgodnie z art. 5 ust. 7 ustawy ucpg.

Nadzór Gminy nad prawidłowością składanych przez przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, sprawozdań kwartalnych z realizowanej działalności oraz wywiązywania się z obowiązków określonych w wydanych im zezwoleniach, nie był realizowany w sposób należyty.

Wójt w niewystarczający sposób wykonywał również nadzór nad Gminnym Zakładem Usług Komunalnych w Widawie w zakresie powierzonych mu zadań do wykonania, polegających m.in. na opracowaniu projektu Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, określonych w art. 19 ust. 5 pkt 5 ustawy z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁶, który przyjęto następnie uchwałą Rady Gminy.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888 ze zm.). Dalej ustawa ucpg.

⁶ Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2020 r. poz. 2028). Dalej uzzw.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z Regulaminami Organizacyjnymi obowiązującymi w latach 2019-2021⁸ wykonywanie zadań własnych gminy⁹ m.in. z zakresu ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz planowania i analizowania zaspokajania potrzeb ludności w zakresie usług komunalnych, należało do zadań Referatu Inwestycji, Środowiska i Spraw Komunalnych¹⁰. Nadzór nad działalnością Referatu sprawował Wójt na podstawie § 9 pkt 16 ww. Regulaminów Organizacyjnych. Natomiast podział zadań między poszczególnych pracowników, współdziałanie z pracownikami gminnych jednostek organizacyjnych i nadzór nad wykonywaniem zadań Referatu należał, zgodnie z zakresem czynności, do zadań Kierownika RIK.

Prowadzenie spraw związanych z utrzymaniem porządku i czystości na terenie gminy wynikających z ustawy ucpg m.in.: prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych na nieczystości płynne oraz ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków, sporządzania sprawozdań wymaganych przepisami prawa z zakresu prowadzonych spraw, prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej, inicjowanie pozyskiwania środków pozabudżetowych, a w szczególności środków UE, współdziałanie z pracownikami gminnych jednostek organizacyjnych, zostało przypisane, w zakresie obowiązków, do zadań Podinspektora ds. gospodarki ziemią i mieniem komunalnym.

W Urzędzie zadania związane z utrzymaniem czystości i porządku w zakresie gospodarki ściekowej, w tym w szczególności zadania obejmujące identyfikowanie nieruchomości, których właściciele zobowiązani byli do ich podłączenia do sieci kanalizacyjnej, a w przypadku stwierdzenia niewykonania obowiązków: przygotowywania projektu decyzji nakazujących właścicielom nieruchomości przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku, gdy budowa sieci kanalizacyjnej była technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych oraz prowadzenie egzekucji obowiązków nałożonych tymi decyzjami, a także zadania dotyczące organizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych, w przypadku, gdy właściciel nieruchomości nie zawarł umowy na pozbywanie się nieczystości ciekłych zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy ucpg, nie zostały wprost przypisane do zakresu obowiązków pracowników Urzędu, co szerzej opisano w Sekcji: stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 7-80, 84-97, 100-116)

Wójt upoważnił zastępcę kierownika RIK do wydawania decyzji administracyjnych udzielających zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Na podstawie zarządzenia nr 16/2018 Wójta Gminy Widawa z dnia 1 lutego 2018 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Widawa (ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniami: nr 24/2018 z dnia 28 lutego 2018 r., nr 44/2018 z dnia 28 maja 2018 r., nr 98/2018 z dnia 31 października 2018 r., nr 31/2019 z dnia 1 kwietnia 2019 r., nr 90/2019 z dnia 18 września 2019 r., nr 64/2020 z dnia 10 czerwca 2020 r., nr 96/2020 z dnia 31 lipca 2020 r., nr 135/2020 z dnia 30 października 2020 r.). Na podstawie Zarządzenia nr 20/2021 Wójta Gminy Widawa z dnia 17 lutego 2021 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Widawa.

⁹ Do zadań własnych Gminy należy, zgodnie z art. 7 ust. 1 usg, zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty m.in. w zakresie kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych (pkt 3).

¹⁰ dalej: RIK lub Referat.

Wójt nie upoważnił żadnego z pracowników do wydawania w jego imieniu innych decyzji administracyjnych z zakresu gospodarki ściekowej.

(akta kontroli str. 90-96, 98-99)

Na terenie Gminy działał Gminny Zakład Usług Komunalnych w Widawie¹¹. Zgodnie ze Statutem GZUK, przedmiotem podstawowej działalności tej jednostki budżetowej było m.in. odprowadzanie i oczyszczanie ścieków za pomocą urządzeń stanowiących własność Gminy Widawa, utrzymywanie urządzeń służących odprowadzania i oczyszczania ścieków w należytym stanie technicznym i ich konserwacji, utrzymanie ładu, porządku i estetyki na terenie gminy. Bezpośredni nadzór nad finansowaniem GZUK sprawował Wójt Gminy Widawa na podstawie § 2 Statutu.

(akta kontroli str. 81-83)

W latach 2019-2021 w Gminie obowiązywały następujące *Regulaminy utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Widawa*, przyjęte uchwałami Rady Gminy Widawa i opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa:

- nr XLVIII/296/17 z dnia 29 września 2017 r.¹²,
- nr XXX/161/20 z dnia 27 maja 2020 r.,
- nr XXXI/172/20 z dnia 7 lipca 2020 r.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy ucpg, treść projektów, przygotowanych przez Urząd Regulaminów, każdorazowo¹³ została pozytywnie zaopiniowana przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łasku. Projekty Regulaminów określały szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy zawarte w art. 4 ust. 2 ustawy ucpg. Zgodnie z ww. Regulaminami¹⁴, właściciele nieruchomości zobowiązani byli do opróżniania zbiorników bezodpływowych z częstotliwością dostosowaną do ilości ścieków i pojemności zbiorników, tak aby nie dopuścić do przepelnienia zbiornika.

(akta kontroli str. 117-152)

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy obowiązywał *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków*¹⁵ przyjęty uchwałą nr LXIII/378/18 Rady Gminy Widawa z dnia 2 sierpnia 2018 r. Zgodnie z art. 19 ust. 5 uzzw, w Regulaminie określono zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, w tym prawa i obowiązki Gminnego Zakładu Usług Komunalnych w Widawie oraz odbiorców usług. Obowiązujący Regulamin, w zakresie możliwości podłączania do sieci kanalizacyjnej, przewidywał: wnioskowy tryb dokonania przyłączenia (§ 12 ust. 1) oraz wymóg spełnienia warunków technicznych (§ 13). Dostęp do usług wodociągowo-kanalizacyjnych uzależniony został od technicznych możliwości istniejących urządzeń kanalizacyjnych (§ 12 ust. 6). Przyjęcie Regulaminu zostało poprzedzone uzyskaniem, w dniu 10 lipca 2018 r., pozytywnej opinii organu regulacyjnego tj. dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (dalej: RZGW).

Następnie, w toku kontroli ww. uchwały, organ nadzoru – Wojewoda Łódzki - stwierdził, że zawiera ona postanowienia sprzeczne z prawem m.in. brak jest warunków technicznych określających możliwość dostępu do usług wodociągowo – kanalizacyjnych.

GZUK niezwłocznie opracował nowy projekt Regulaminu uwzględniający uwagi Wojewody, który został przyjęty uchwałą nr VI/27/18 Rady Gminy Widawa z dnia 28 grudnia 2018 r. i przekazany RZGW do zaopiniowania. W dniu 6 lutego 2019 r.

¹¹ Dalej: GZUK.

¹² Zmieniony uchwałą nr LI/312/17 Rady Gminy Widawa z dnia 29 listopada 2017 r.

¹³ Opinie sanitarne: zn. PPIS.HK.076.26.2017 z dnia 22 września 2017 r.; zn. PPIS.HK.076.35.2017 z dnia 24 listopada 2017 r., zn. PPIS.HK.076.24.2020 z dnia 26 maja 2020 r. oraz zn. PPIS.HK.076.31.2020 z dnia 2 lipca 2020 r.

¹⁴ § 9 ust. 3 Regulaminu z 2017 r. oraz § 15 ust. 2 Regulaminów z 2020 r.

¹⁵ Dalej: Regulamin dostarczania wody.

organ regulacyjny w postanowieniu wskazał liczne niezgodności z przepisami Ustawy i Rozporządzenia. Do dnia zakończenia kontroli, nie zmieniono projektu Regulaminu zgodnie z uwagami RZGW.

(akta kontroli str. 153-192)

Urząd prowadził w formie elektronicznej (plik xls), rejestr zbiorników bezodpływowych, odrębnie dla każdego Sołectwa oraz rejestr przydomowych oczyszczalni ścieków (plik word).

Na dzień rozpoczęcia kontroli, tj. 29 października 2021 r., na terenie Gminy Widawa zidentyfikowano 3094¹⁶ nieruchomości. W ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków spośród 2610 nieruchomości, które nie miały możliwości podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej¹⁷, ujęto jedynie 502 nieruchomości wyposażone w zbiornik bezodpływowy oraz 21 nieruchomości wyposażonych w przydomową oczyszczalnię ścieków.

W trakcie trwania kontroli NIK, uzupełniono ewidencję zbiorników bezodpływowych o 38 nieruchomości¹⁸ oraz ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków o 228 nieruchomości¹⁹.

(akta kontroli str. 259-260, 390-481)

Na podstawie próby, obejmującej 212 nieruchomości ustalono, że 89 nieruchomości (42%) było wyposażonych w przydomową oczyszczalnię ścieków lub zbiornik bezodpływowy. W przypadku 123 nieruchomości (58%), Gmina nie posiadała informacji o wypełnieniu przez właściciela nieruchomości obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych.

(akta kontroli str. 261-275)

Wójt, w okresie objętym kontrolą nie podejmował działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, wskazanego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy ucpg, nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. Wójt w szczególności nie wzywał właścicieli nieruchomości do złożenia stosownych deklaracji. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych w przypadku 2087 nieruchomości (67%) na dzień rozpoczęcia kontroli i 1821 nieruchomości (59%) na dzień zakończenia czynności kontrolnych w jednostce (patrz dalej: sekcja nieprawidłowości).

(akta kontroli str.259-275)

Dla porównania zgodnie z danymi o liczbie zaewidencjonowanych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych posiadanymi przez Starostę Łaskiego, jako organu administracji architektoniczno-budowlanej, w latach 2019-2021 z terenu Gminy zgłoszono budowę 21 przydomowych oczyszczalni ścieków (poś) i wydano 22 pozwolenia na budowę poś, a w przypadku zbiorników bezodpływowych, dokonano 21 takich zgłoszeń natomiast pozwoleń na budowę domu wraz ze zbiornikiem bezodpływowym wydano 42.

(akta kontroli str. 244-258)

¹⁶ Dane z urzędowej aplikacji – wykazu miejscowości ulic i adresów – Gema Online.

¹⁷ 475 nieruchomości miało możliwość podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej wybudowanej do 2018 r. i dziewięć nieruchomości miało możliwość podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej wybudowanej po 2018 r.

¹⁸ 35 nieruchomości, których właściciele dokonali zgłoszenia oraz trzy nieruchomości, wskazanych w sprawozdaniach kwartalnych podmiotów świadczących usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, których właściciele podpisali umowę na wywóz nieczystości ciekłych.

¹⁹ 224 nieruchomości, których właściciele dokonali zgłoszenia rozpoczęcia eksploatacji przydomowej oczyszczalni ścieków oraz 4 nieruchomości zgłoszone w ewidencji zbiorników bezodpływowych, jako nieruchomości wyposażone w przydomową oczyszczalnię ścieków.

W sprawozdaniach przygotowywanych do GUS - SG-01²⁰ za 2019 r. i 2020 r. wykazano łącznie odpowiednio 1370 i 1434 ww. urzędzeń, w tym 1369 i 1432 zbiorników bezodpływowych oraz odpowiednio jedną i dwie przydomowe oczyszczalnie ścieków. Sprawozdania zostały przygotowane nierzetelnie, o czym szerzej w sekcji: stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 193-209)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W obowiązujących w Urzędzie, w okresie objętym kontrolą, Regulaminach organizacyjnych, żadnej z komórek organizacyjnych Urzędu nie przypisano zadań związanych z realizacją gospodarki ściekowej, w tym w szczególności zadań w zakresie nadzoru nad realizacją obowiązków właścicieli nieruchomości związanych z utrzymaniem czystości i porządku, w zakresie identyfikowania nieruchomości, których właściciele zobowiązani byli do ich podłączenia do sieci kanalizacyjnej, a w przypadku stwierdzenia niewykonania obowiązków: przygotowywania projektu decyzji nakazujących właścicielom nieruchomości przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej była technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych oraz prowadzenie egzekucji obowiązków nałożonych tymi decyzjami. Nie przypisano także zadań dotyczących organizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych, w przypadku, gdy właściciel nieruchomości nie zawarł umowy na pozbywanie się nieczystości ciekłych zgodnie z art. 6 ust. 6 ucpg, ani weryfikowania rzetelności i terminowości przekazywania kwartalnych sprawozdań przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych w trybie art. 9o ucpg, a w przypadku gdy sprawozdanie jest sporządzone nierzetelnie, wezwania podmiotu, który przekazał sprawozdanie, do jego uzupełnienia lub poprawienia w terminie 14 dni oraz nakładanie kar w przypadkach wskazanych w art. 9xb ucpg.

Powyższe było działaniem nierzetelnym, a także niezgodnym z standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r.), zgodnie z którymi struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań jednostki, a zakres zadań poszczególnych komórek powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Natomiast aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika.

Podinspektor ds. gospodarki ziemią i mienia komunalnego w RIK wyjaśniła, że faktycznie wykonywany zakres obowiązków skupiał się na gospodarce mieszkaniowej i odpadami stałymi. Brak identyfikacji nieruchomości nieobjętych umowami na wywóz nieczystości ciekłych spowodowany był natłokiem zajęć. Z kolei w przypadku zadań dotyczących gospodarki ściekowej na terenach skanalizowanych, podinspektor wyjaśniła, że nie obejmowało to zakresu jej obowiązków.

Kierownik Referatu, do którego obowiązków należał nadzór w zakresie realizacji wszystkich zadań RIK poinformował, że nieprawidłowości w realizowanych

²⁰ Wg stanu na dzień 31 grudnia br.

zadaniach wynikały z problemów kadrowych, finansowych i czasowych. Ponadto zadania związane z gospodarką ściekową w Gminie realizuje w części, powołana w tym celu jednostka budżetowa – GZUK.

Zgodnie z wyjaśnieniami Sekretarza Gminy, powyższe zadania powinny realizować pracownicy Referatu Inwestycji, Środowiska i Spraw Komunalnych, zgodnie z przyjętymi zadaniami Referatu, jednak z uwagi na niedoprecyzowanie zadań poszczególnych pracowników, w Gminie przygotowywane są aktualizacje zakresów czynności. Natomiast w dniu 13 grudnia Zarządzeniem nr 112/2021 w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Widawa, zostały uszczegółowione zadania realizowane w ww. Referacie.

Wójt potwierdził w wyjaśnieniach, że problemy kadrowe i finansowe były powodem niewykonywania części zadań z zakresu gospodarki ściekowej bądź wykonywania ich niewłaściwie.

(akta kontroli str. 23-80, 84-97, 100-116, 211-232, 259-275, 325-332, 356-374, 381-389)

2. Wójt w okresie 2019-2021 wbrew obowiązкови określoneму w art. 68 oraz 69 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych²¹, nie zapewnił właściwego nadzoru nad realizacją zadań jednostki w zakresie dot. gospodarki ściekowej oraz organizacji systemu zarządzania jednostką. Systemem kontroli zarządczej nie objęto w wystarczającym stopniu procesu organizacji pracy w jednostce, w tym skutecznego przydziału obowiązków zapewniającego efektywną i prawidłową działalność jednostki, zapewnienia wiarygodności sprawozdań przysyłanych do GUS - SG-01, a także efektywności i skuteczności przepływu informacji, co skutkowało niewłaściwym wykonaniem zadań związanych z gospodarką ściekową. W Urzędzie nie zapewniono odpowiedniego nadzoru nad realizacją zadań w zakresie: identyfikowania nieruchomości, których właściciele zobowiązani byli do ich podłączenia do sieci kanalizacyjnej, egzekwowania takiego obowiązku, zapewnienia opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku, gdy właściciel nieruchomości nie zawarł stosownej umowy, kontroli gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych i częstotliwości ich opróżniania, rzetelnego prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz rzetelnej weryfikacji prawidłowości składanych kwartalnych sprawozdań przez podmioty świadczące usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Wójt, nie zapewnił również organizacji systemu zarządzania oraz nadzoru nad GZUK w zakresie zadań powierzonych Zakładowi do wykonania. Gmina nie opracowała spójnej i kompleksowej polityki w stosunku do jednostki budżetowej – GZUK oraz przejrzystych zasad nadzoru merytorycznego zgodnego ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych. W Urzędzie nie wyznaczono żadnego z pracowników do sprawowania nadzoru nad realizacją zadań jednostki budżetowej. Nie określono również zasad współpracy z Kierownikiem jednostki, ani nie opracowano systemu weryfikacji dokumentów przedkładanych przez GZUK.

W opracowanym przez GZUK, projekcie Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, przyjętym następnie uchwałą nr LXIII/378/18 Rady Gminy Widawa z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, wbrew obowiązкови określoneму w art. 19 ust. 5 pkt 5 uzw, nie ustalono warunków technicznych określających możliwości dostępu do usług wodociągowo-kanalizacyjnych. Wprawdzie po uwagach Wojewody Łódzkiego, skierowanych w toku kontroli ww. uchwały,

²¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869 ze zm.).

przygotowano nowy projekt Regulaminu, przyjęty uchwałą nr V/27/18 Rady Gminy Widawa z dnia 28 grudnia 2018 r. i przekazano go do zaopiniowania RZGW²², to Wójt, pomimo otrzymania w dniu 6 lutego 2019 r. od organu regulacyjnego (RZGW), postanowienia wskazującego na liczne niezgodności²³ zapisów projektu Regulaminu, przyjętego uchwałą nr V/27/18 Rady Gminy Widawa z dnia 28 grudnia 2018 r. z przepisami Ustawy i Rozporządzenia, nie wyegzekwował do dnia zakończenia kontroli (tj. przez 33 miesiące), przygotowania przez GZUK projektu Regulaminu uwzględniającego uwagi RZGW.

Wójt wyjaśnił, że nadzór ze strony Gminy został zapewniony poprzez Kierownika GZUK.

(akta kontroli str. 7-22, 95-97, 100-116, 153-192, 381-389)

3. W Urzędzie nie zapewniono wiarygodności sprawozdań przesyłanych do GUS - SG-01. Wynikiem, czego były nierzetelnie sporządzone sprawozdania za 2019 r. i 2020 r. W sprawozdaniach, bowiem wykazano łącznie 1370 nieruchomości w 2019 r. i 1434 nieruchomości w 2020 r. wyposażonych w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków, w tym odpowiednio 1369 i 1432 zbiorników bezodpływowych oraz odpowiednio jedną i dwie przydomowe oczyszczalnie ścieków, podczas gdy na dzień rozpoczęcia kontroli, na terenie Gminy zidentyfikowano 502 nieruchomości wyposażone w zbiornik bezodpływowy oraz 21 nieruchomości wyposażonych w przydomową oczyszczalnię ścieków.

Zgodnie z wyjaśnieniami podinspektora ds. gospodarki ziemią i mienia komunalnego w RIK, a następnie Wójta, błędne dane podane w sprawozdaniach SG-01 za rok 2019 i 2020 wynikały z przypadkowego zawyżenia liczby właścicieli nieruchomości, a po zidentyfikowaniu błędu, w trakcie trwania kontroli sprawozdania zostały poprawione.

(akta kontroli str.193-209, 325-328, 356-374)

4. Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek nadzoru przewidziany w treści art. 5 ust. 6 ustawy ucpg. Wójt nie podejmował w tym czasie żadnych działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy ucpg, nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy, w tym w szczególności nie wzywał właścicieli nieruchomości do złożenia stosownych deklaracji. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych w przypadku 1821 nieruchomości (59%) spośród 3094.

Ze względu na brak informacji o sposobie gromadzenia nieczystości w 1821 nieruchomościach, brak było również możliwości zweryfikowania rzetelności prowadzonej przez Gminę ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w zakresie ujęcia w niej wszystkich ww. urządzeń w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy.

Jak wyjaśnił Wójt powodem były problemy organizacyjne. Z uwagi na szeroki zakres czynności pracownika, ewidencje uzupełniane były pomiędzy innymi

²² w dniu 4 stycznia 2019 r.

²³ M.in. wskazującej na wadliwość zapisów projektu regulaminu, m.in. z uwagi na brak konkretnych wskazań oraz parametrów w zakresie technicznych warunków określających możliwość dostępu do usług wodociągowych, której prawidłowość została potwierdzona wyrokami Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie (Wyrok WSA w Lublinie nr III SA/Lu 77/18 z 19 kwietnia 2018 r.).

zadaniami, natomiast dodatkowym problemem związanym z realizacją zadań w zakresie nadzoru nad gospodarką ściekową były ograniczenia finansowe i kadrowe.

(akta kontroli str. 211-232, 259-275, 336-342 333-344, 377-378)

OCENA CZĄSTKOWA

Wójt w nieprawidłowy sposób realizował zadania z zakresu gospodarki ściekowej w latach 2019-2021. Zadania Gminy w ww. zakresie nie zostały w sposób konkretny przypisane do obowiązków pracowników Urzędu, co było niezgodne ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych. Wójt nie podejmował działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych w przypadku 1821 nieruchomości.

OBSZAR

2. Opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą, Wójt jedynie w ograniczonym zakresie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, działania w zakresie sprawdzania częstotliwości ich opróżniania, a także posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczenia opłat za usługi związane z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych. Działania te podejmowano w odniesieniu do właścicieli 25 nieruchomości, wyposażanych w te urządzenia.

Wójt, w ww. okresie wzywał właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych do przedłożenia umów i faktur na odbiór nieczystości ciekłych lub dowodów uiszczenia opłat za przedmiotowe usługi w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia wezwania. W 2020 r. przeprowadzono 20 takich kontroli i w 2021 r. – pięć.

Analiza wszystkich protokołów pokontrolnych wykazała, że:

- wszystkie kontrole przeprowadził podinspektor ds. gospodarki ziemią i mienia komunalnego;
- wszystkie kontrole zostały udokumentowane stosownym protokołem kontroli;
- we wszystkich przypadkach właściciel nieruchomości w wyznaczonym terminie przedłożył fakturę za odbiór i transport nieczystości ciekłych;
- w żadnym przypadku nie przedstawiono do kontroli zawartych umów korzystania z usług wykonywanych przez gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

(akta kontroli str. 309, 356-374)

Wójt, pomimo ustalenia, że 25 skontrolowanych właścicieli nieruchomości, nie posiadało umów na korzystanie z usług wywozu nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości, wykonywanych przez: gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, nie zorganizował opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy ucpg. W okresie objętym kontrolą nie obowiązywały inne sposoby dokumentowania wykonania obowiązków opróżniania zbiorników uchwalone przez Radę Gminy.

(akta kontroli str. 309, 345-351)

W okresie objętym kontrolą Gmina nie zidentyfikowała wszystkich nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, których właściciele nie zawarli stosownej umowy na ich opróżnianie, wbrew obowiązki określonej w art. 6 ust. 1 ustawy ucpg. W konsekwencji Gmina nie zorganizowała procesu opróżniania zbiorników bezodpływowych na podstawie art. 6 ust. 6 ustawy ucpg.

(akta kontroli str. 259, 390-481)

Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025²⁴, na terenie Gminy sklasyfikowano zły stan jednolitych części wód powierzchniowych z zagrożeniem nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych w Programie wodno – środowiskowym. Wynikało to m.in. z presji komunalnych. W ramach działań naprawczych wskazano konieczność porządkowania systemu gospodarki ściekowej, w tym regularny wywóz nieczystości ciekłych. W Gminie wyznaczono następujący kierunek interwencji w zakresie gospodarki wodno – ściekowej: poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez kontrolę wywozu nieczystości ze zbiorników bezodpływowych i osadu nadmiernego z przydomowych oczyszczalni ścieków. Wielkość wskaźnika ustalono na 30 kontroli w ciągu roku. Urząd jednak w niewielkim stopniu prowadził kontrolę częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych przez właścicieli nieruchomości. Łącznie w okresie objętym kontrolą przeprowadzono 25 takich kontroli.

(akta kontroli str. 276-309, 356-374)

W Gminie prowadzono w formie elektronicznej (plik word) rejestr podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

W latach 2019-2021 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce) na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych prowadziło łącznie sześć podmiotów, w tym pięć podmiotów na podstawie zezwoleń udzielonych na mocy decyzji Wójta, wydanej na podstawie art. 7 ust. 6 ustawy oraz jedna jednostka organizacyjna prowadząca działalność na obszarze własnej gminy - Gminny Zakład Usług Komunalnych w Widawie, na podstawie art. 7 ust. 5 ucpg. Wykaz podmiotów uprawnionych do prowadzenia działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy, został zamieszczony na stronie internetowej w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Widawa.

W Urzędzie prowadzono w formie elektronicznej (plik word), rejestr udzielonych pozwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, zgodnie z art. 7 ust. 6b ustawy ucpg. W ewidencji ujęto pięć podmiotów. W okresie objętym kontrolą Wójt nie cofnął żadnej decyzji zezwalającej na działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

Ewidencja udzielonych pozwoleń na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych była zgodna z danymi z ewidencji podmiotów prowadzącymi tę działalność na terenie Gminy. Ewidencja była prowadzona rzetelnie tj. odzwierciedlała stan faktyczny, była kompletna i aktualna oraz prowadzona była we właściwej formie.

(akta kontroli str. 316-317)

Wszyscy przedsiębiorcy prowadzący na terenie Gminy działalność związaną z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych i transportem nieczystości ciekłych składali sprawozdania kwartalne z prowadzonej działalności, o których mowa w art. 9o ustawy ucpg.

²⁴ Przyjętym uchwałą nr V/21/18 Rady Gminy Widawa z dnia 28 grudnia 2018 r.

Zadania związane z weryfikacją rzetelności i terminowości składanych sprawozdań realizował Podinspektor ds. gospodarki ziemią i mieniem komunalnym.

(akta kontroli str. 320-322)

Badaniem szczegółowym objęto wszystkie kwartalne sprawozdania (51). Analiza tych sprawozdań wykazała, że:

- wszystkie sprawozdania zostały złożone terminowo;
- wszystkie sprawozdania zawierały informacje wskazane w art. 9o ust. 3 ustawy ucp²⁵;
- do 22 sprawozdań nie dołączono wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi umowy uległy rozwiązaniu lub wygasły, o którym mowa w art. 9o ust. 4 ustawy ucp;
- do 19 sprawozdań nie dołączono wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi zawarto umowy;
- kwartalne sprawozdania nie były wykorzystywane do nadzorowania postępowania z nieczystościami ciekłymi, np. bilansowania zbieranych i przekazywanych do oczyszczenia ścieków;
- na sprawozdaniach brak było śladów rewizyjnych w zakresie weryfikacji ich prawidłowości.

Wójt, w okresie objętym kontrolą w nieprawidłowy sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p u.c.p.g. Nie stwierdził bowiem żadnych nieprawidłowości w złożonych sprawozdaniach, pomimo, że w trakcie kontroli NIK ustalono, że w 22 na 51 sprawozdań sporządzonych było niezgodnie z wymaganiami określonymi w art. 9o ust. 4 ustawy ucp. W konsekwencji Wójt nie wzywał podmiotu składającego do uzupełnienia lub poprawienia sprawozdania na podstawie art. 9p ust. 2 ustawy ucp i nie nakładał również na takie podmioty kar pieniężnych na podstawie art. 9xb ustawy ucp.

(akta kontroli str. 318-322)

W okresie objętym kontrolą 2019-2021 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce), do Urzędu wpłynęła jedna skarga dotycząca gospodarki ściekowej, przekazana zgodnie z właściwością przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, Delegaturę w Sieradzu. Skargę rozpatrzono zgodnie z przepisami działu VIII Skargi i wnioski (art. 221-247) kpa²⁶.

(akta kontroli str. 323, 345-351)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wójt nie ustalił wszystkich właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umowy na ich opróżnianie. W konsekwencji powyższego Gmina nie była w stanie zrealizować obowiązku zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych, w przypadku ścieków gromadzonych w zbiornikach na tego typu nieruchomościach, zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy ucp.

²⁵ Na podstawie wszystkich złożonych w Urzędzie sprawozdań, ustalono, że łączna ilość odebranych i przekazanych do oczyszczenia ścieków, w okresie objętym kontrolą, wyniosła 21,4 tys. m³, z tego w każdym roku kontrolowanego okresu było to odpowiednio: w 2019 r. – 7,3 tys. m³, w 2020 r. – 7,6 tys. m³ i w 2021 r. (I-III kwartał) – 6,5 tys. m³, zaś liczba właścicieli nieruchomości, od których odebrane zostały nieczystości ciekłe wyniosła łącznie 2820, tj.: w 2019 r. – 972: I kwartał od 1 do 193; II kwartał od 1 do 248; III kwartał od 1 do 253; IV kwartał od 1 do 248; w 2020 r. – 1038: I kwartał od 1 do 196; II kwartał od 1 do 261; III kwartał od 1 do 288; IV kwartał od 1 do 265; w 2021 r. – 810: I kwartał od 2 do 251; II kwartał od 1 do 256; III kwartał od 1 do 274.

²⁶ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.).

Ponadto Wójt, pomimo ustalenia w toku kontroli, że żaden z 25 skontrolowanych właścicieli nieruchomości nie zawarł umowy na wywóz nieczystości, wbrew obowiązkowi określonemu w art. 6 ust. 6 ucpg, nie podejmował żadnych działań w celu zapewnienia realizacji tego obowiązku.

Wójt wyjaśnił, że w Gminie wywożono nieczystości ciekłe na podstawie zgłoszeń telefonicznych bądź osobistych. Natomiast GZUK prowadził ewidencję wystawionych faktur za wykonaną usługę odbioru i transportu nieczystości ciekłych, którą świadczył w oparciu o telefoniczne bądź osobiste zgłoszenie właściciela zbiornika.

(akta kontroli str. 259, 309, 336-342, 345-351, 390-481)

2. W okresie objętym kontrolą, Wójt, w niewystarczający sposób sprawował nadzór przewidziany w treści art. 5 ust. 6 ustawy ucpg, a także kontrolę przewidzianą w art. 6 ust. 5a ustawy ucpg, w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, w zakresie sprawdzania częstotliwości ich opróżniania, a także posiadania przez ww. właścicieli umów na ich opróżnianie, jak również dowodów uiszczania opłat za te usługi. Ponadto, pomimo braku udokumentowania wywozu nieczystości umową w przypadku wszystkich 25 właścicieli nieruchomości skontrolowanych w okresie objętym kontrolą, nie informował ich o konieczności zawarcia takich umów. W 2019 r. nie przeprowadzono ani jednej kontroli z inicjatywy Urzędu, natomiast w latach 2020-2021 przeprowadzono odpowiednio jedynie 20 i pięć kontroli, w sytuacji gdy zgodnie z przyjętym, na mocy uchwały nr V/21/18 Rady Gminy Widawa z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Widawa na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025, wskaźnikiem kontroli, Wójt winien przeprowadzić 30 kontroli każdego roku.

Wójt wyjaśnił, że Urząd nie przeprowadził odpowiedniej ilości kontroli zgodnie z przyjętym wskaźnikiem w POŚ, z uwagi na brak możliwości organizacyjnych, finansowych i kadrowych w gminie.

(akta kontroli str. 309, 336-342, 345-351, 356-374)

3. Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p ustawy ucpg. Wójt, nie stwierdził bowiem żadnych nieprawidłowości w złożonych sprawozdaniach, pomimo że w trakcie kontroli NIK ustalono, że w 22 na 51 sprawozdań sporządzonych było niezgodnie z wymaganiami określonymi w art. 9o ust. 4 ustawy ucpg tj.: nie dołączono do nich wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi umowy uległy rozwiązaniu lub wygasły, bądź wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi zawarto umowy.

W konsekwencji braku skutecznej weryfikacji sprawozdań, Wójt nie wzywał ww. podmiotów do ich uzupełnienia lub poprawienia, a także nie nakładał na te podmioty kar pieniężnych, o których mowa w art. 9xb stawy ucpg.

Zgodnie z wyjaśnieniami Wójta, brak załączonych wykazów uznano, jako brak podpisanych bądź rozwiązanych umów w okresie sprawozdawczym. W trakcie trwania czynności kontrolnych zostały wysłane wezwania do poprawienia sprawozdań złożonych przez poszczególnych przedsiębiorców świadczących na terenie Gminy usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

Sprawozdania te zostały skorygowane w trakcie trwania czynności kontrolnych.

(akta kontroli str. 320-322, 325-328, 336-342)

Wójt nie zapewniał wystarczającej kontroli wypełniania przez właścicieli nieruchomości obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 1 pkt 3b ustawy ucpg. Wójt nie ustalił wszystkich właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umowy na ich opróżnianie. W konsekwencji powyższego Gmina nie była w stanie zrealizować obowiązku zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych, w przypadku ścieków gromadzonych w zbiornikach na tego typu nieruchomościach, zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy ucpg. Ponadto Wójt w ograniczonym zakresie prowadził kontrole częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i częstotliwości usuwania osadów komunalnych z przydomowych oczyszczalni ścieków. Pomimo ustalenia w toku kontroli, że żaden z 26²⁷ skontrolowanych właścicieli nieruchomości nie zawarł umowy na wywóz nieczystości, Wójt nie podjął żadnych działań w celu zapewnienia wykonania ww. obowiązku. Wójt, w niewystarczający sposób realizował także obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p ustawy ucpg i w konsekwencji nie wzywał ich do poprawienia lub uzupełnienia ww. sprawozdań a także nie nakładał na te podmioty kar pieniężnych, o których mowa w art. 9xb ww. ustawy.

OBSZAR

3. Przyłączanie nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej.

Opis stanu faktycznego

Wójt nie zidentyfikował wszystkich nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele zobowiązani byli do podłączenia ich do sieci kanalizacji sanitarnej.

Na dzień rozpoczęcia kontroli wykaz nieruchomości, których właściciele zobowiązani byli do podłączenia się do sieci kanalizacji sanitarnej obejmował cztery nieruchomości.

Na podstawie przeprowadzonej próby, obejmującej 144 nieruchomości z możliwością podłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej, do kanalizacji zostało podłączonych 124 nieruchomości (86%). 20 nieruchomości (14%), mimo ciążącego na ich właścicielach obowiązku, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 2 ucpg, nie przyłączyli nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej.

W trakcie trwania kontroli ustalono, że łączna liczba nieruchomości, których właściciele zobowiązani byli do podłączenia ich do istniejącej sieci kanalizacyjnej wynosiła we wszystkich kontrolowanych latach 484 nieruchomości²⁸, z czego 79 nieruchomości (16%) nie zostało podłączonych do dnia zakończenia kontroli.

(akta kontroli str. 210-214, 233-235)

Wójt w żadnym przypadku, gdy właściciel nieruchomości, wbrew obowiązkowi wynikającemu z treści art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy ucpg, nie dokonał jej przyłączenia do istniejącej na terenie Gminy sieci kanalizacyjnej, nie wszczynał postępowania administracyjnego zmierzającego do wydania decyzji nakazującej właścicielowi nieruchomości wykonanie ww. obowiązku, zgodnie z art. 5 ust. 7 ustawy ucpg.

(akta kontroli str. 233, 336-342)

W Gminie podejmowano działania informacyjno-edukacyjnych dotyczące obowiązku przyłączenia do sieci nieruchomości, wyłącznie na zebraniach sołeckich, podczas których Wójt przypominał, że w sytuacji, kiedy jest wybudowana kanalizacja,

²⁷ 25 kontroli przeprowadzonych z inicjatywy Urzędu i jedna w wyniku skargi.

²⁸ do sieci kanalizacyjnej (oddanej do użytkowania do końca 2017 r.) 475 nieruchomości z 1425 mieszkańcami, z tego 75 nieruchomości (z 214 mieszkańcami) nie zostało podłączonych do istniejącej sieci kanalizacyjnej oraz do sieci kanalizacyjnej oddanej do użytkowania po 2018 r. - 9 nieruchomości z 28 mieszkańcami. Siedem nieruchomości (21 mieszkańców) nie zostało podłączonych do ww. sieci w latach 2019-2020, natomiast w 2021 r. pozostały cztery niepodłączone nieruchomości z 12 mieszkańcami.

pomimo posiadania zbiornika bezodpływowego, obowiązkowe jest przyłączenia nieruchomości do kanalizacji.

(akta kontroli str. 325-332, 336-342, 345-351)

W okresie objętym kontrolą, Gmina nie zapewniała mieszkańcom możliwości dofinansowania realizacji przedsięwzięć podłączeń nieruchomości do sieci kanalizacyjnej, ani z krajowych funduszy ekologicznych lub innych zewnętrznych ani z własnych źródeł finansowania.

(akta kontroli str. 345-351)

W latach 2017-2020 Gmina realizowała projekt mający na celu poprawę warunków życia mieszkańców, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Projekt obejmował m.in.: budowę sieci kanalizacji sanitarnej o długości 368 m. Wartość ogólna przedsięwzięcia wynosiła 4 mln zł netto, natomiast wysokość dofinansowania w formie dotacji ze środków PROW opiewała na 1,8 mln zł netto. Pozyskano także dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi w kwocie 1 mln złotych, w formie preferencyjnej pożyczki oraz 431 tys. zł dotacji. Wkład własny Gminy to kwota 1,9 mln złotych. W ramach projektu została wybudowana sieć kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej w ul. Kuziówek w Widawie wraz z sięgaczami do granicy działek.

(akta kontroli str. 324, 336-342)

Zgodnie z informacją Wójta, w trakcie trwania kontroli, Gmina otrzymała 3 mln zł w ramach uzupełnienia subwencji ogólnej z przeznaczeniem na wsparcie finansowe inwestycji w zakresie kanalizacji. Planowane jest przeznaczenie środków na wybudowanie 2 km sieci kanalizacyjnej w Widawie, remont istniejących przepompowni, zakup samochodu asenizacyjnego oraz ciągnika z beczką asenizacyjną.

(akta kontroli str. 381-389)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W okresie objętym kontrolą, Wójt, pomimo obowiązku nadzoru przewidzianego w treści art. 5 ust. 6 ustawy nie zidentyfikował wszystkich nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, wskazanego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy ucpg, nie przyłączyli ich do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej. W wyniku powyższego, Wójt nie miał możliwości ustalenia przesłanek do wszczęcia postępowań administracyjnych w celu wydania decyzji nakazujących właścicielom nieruchomości wykonanie obowiązku przyłączenia, zgodnie z art. art. 5 ust. 7 w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy ucpg.

Wójt wyjaśnił, że w Urzędzie nigdy nie prowadzono ww. ewidencji z uwagi na problemy kadrowe, natomiast decyzje administracyjne nie były wydawane ponieważ mieszkańcy sami zapewniali, że w miarę możliwości finansowych podłączą swoje nieruchomości do sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli str. 333-342)

OCENA CZĄSTKOWA

Wójt nie posiadał wiedzy odnośnie liczby nieruchomości, które powinny być podłączone do istniejącej lub nowo wybudowanej sieci kanalizacyjnej. W konsekwencji, Wójt nie posiadał żadnych danych umożliwiających wszczęcie postępowania administracyjnego w celu wydania decyzji nakazujących właścicielom nieruchomości wykonanie ww. obowiązku.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

NIK zwraca uwagę na konieczność:

Uwagi	1. Zapewnienia skutecznego funkcjonowania systemu monitorowania i nadzoru nad realizacją zadań z zakresu gospodarowania ściekami w Urzędzie.2. Skutecznego zapewnienia egzekwowania od właścicieli nieruchomości prawidłowego zbierania i pozbywania się nieczystości ciekłych.3. Rzetelnego prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, umożliwiającego skuteczną kontrolę częstotliwości ich opróżniania.4. Prowadzenia kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.5. Organizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku zidentyfikowania faktu niezawarcia umowy.6. Zapewnienia weryfikacji prawidłowości składanych do gminy sprawozdań z prowadzonej działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, wzywania podmiotów składających niekompletne sprawozdania do ich uzupełnienia lub poprawienia.7. Egzekwowania obowiązku podłączenia nieruchomości do istniejącej kanalizacji sanitarnej wobec właścicieli nieruchomości, którzy nie wywiązali się z obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy ucpg.
Wnioski	1. Dostosowanie struktury organizacyjnej jednostki do jej aktualnych celów i zadań, określenie zakresu zadań poszczególnych komórek organizacyjnych w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny, zapewnienie sprawnego i prawidłowego funkcjonowania jednostki poprzez zapewnienie systemu zastępstw i nadzoru oraz takiego przydziału obowiązków, który zagwarantowałby zgodność działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, ciągłość oraz jakość wypełniania zadań związanych z gospodarką ściekową.2. Zainicjowanie dostosowania zapisów <i>Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków</i> do wymogów art. 19 ust. 5 pkt 5 uzzw.3. Zidentyfikowanie właścicieli nieruchomości nieposiadających umów korzystania z usług wykonywanych przez gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.4. Zidentyfikowanie wszystkich nieruchomości, których właściciele pomimo obowiązku, wskazanego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg nie przyłączyli ich do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej lub nie wyposażyli nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 31 grudnia 2021 r.

Kontroler

Magdalena Łysek

Starszy inspektor kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Łodzi

p.o. Dyrektora

Piotr Walczak

podpis

